

28 At si omnes socii pro utilitate societatis operam & industriam adhibuerint, non habebitur ratio an quis plus laboraverit, ut majorem lucri portionem percipiat. Pichard. cum aliis *ubi proximè*. Quid si unus socii filii laborarent, tradit Tusch. *sup. concl.* 287. *num. 27.*

29 Est animadvertendum, quod æqualitas societatis non consistit in indivisibili, sed habet latitudinem, sicut in emptione, aliisque contractibus; nam cum in ipsa non solum interveniat pecunia, sed etiam industria sociorum, & aliquando res aliæ, ut naves, quæ ad commercium deservire solent quoad æstimationem earum nil certi statui potest, quæ pendet ab arbitrio, & consensu contrahentium, ut per magis, aut minus varietur: unde pacta societatis servari debent, nisi de inæqualitate aperte constituerit, *l. 4. tit. 10. p. 5. l. Si non fuerint 29. pro soc. Molin. sup. disp. 415. numer. 2.* Pichard. *in princ. num. 26.* ubi quoad licet in foro externo socii se invicem decipere, *Inst. de sociis.* idè pactum inæqualitatis in illo sustinebitur, quod in foro animæ conferretur injustum. Idem Pichard. *num. 25.*

Verf. Quintò infertur.

30 In societate expressa bonorum omnium, quæ & futura undecumque quæsitæ continentur; nisi de lucri, & damni divisione convenierit, illud pariter distribuitur, quanquam socii non æqualiter contulerint, & in pactum deducere id licebit. *Molin. disp. 412. numer. 1.* Tusch. *lit. S. concl. 283. num. 55.* Trullench. *sup. lib. 7. cap. 24. dub. 3. num. 1.* Bonac. *de contract. disp. 3. q. 6. punct. 3. numer. 2.* Dissentit Anton. Gom. *variar. lib. 2. cap. 5. numer. 5.* cui accedit Osuald. *lib. 13. cap. 16. finem versus.* Imò & patrimonialia ipsa, sive capitalia, etsi inæqualia sint, societate soluta æquis portionibus unà cum lucro dividenda scripsit ex D. Covarruv. *hic,* & aliis Trullench.: quod verum puto si ita convenierit, non aliàs ut sentiunt Gomezius, ac Osualdus. Adde Menoch. *de arbitrar. cas. 127. numer. 2.*

31 Præterea hac in societate nihil refert, an aliquis ex sociis plus expenderit pro familiæ amplitudine, aut industriâ plus acquisierit, quia pro virili æqualis inter socios divisio fiet. Gregor. Lopez. *in l. 6. gloss. 1. tit. 10. p. 5.* Tusch. *sup. num. 12. 13.* Trullench. *ubi proximè.* Hev. Bolannos *comm. terrest. l. 1. cap. 3. num. 9.* Menoch. *sup.*

Ibi: An ex bonis societatis.

32 Quidam sentiunt, filia unius ex sociis non deberi dotem ex bonis communibus societatis universalis, sed esse patri imputandam, nisi aliud convenierit inter socios. *Molin. disput. 421. numer. 4.* Azeved. *in l. 9. numer. 23. tit. 9. lib. 5. Recop. & alii a.* pud Ceval. *com. cont. com. q. 189.* Contrarium docent Gregor. Lopez. *ubi proximè.* Donell. *lib. 13. cap. 16.* ubi Osuald. Bolann. *numer. 8.* Menoch. *sup. numer. 3.* Villal. *Ærar. commun. opin. lit. S. num. 108.* de quo latè Tusch. *lit. S. concl. 285. à numer. 15.* qui pro utraque sententia fundamenta, & sequaces expendit. Idem quod de dote respondendum erit de aliis supertibus in honorem filiorum, vel ut bonis imbuantur literis factis, *ex l. Socius pro socio, §. 1. pro soc.*

Verf. Sextò poterit ex his.

Hæc pactio, ne conferens industriam solum ad damnum teneatur, inutilis est prorsus, quia ex natura contractus nunquam hic pecuniæ ab alio collatæ periculum sustinet, juxta opinionem communem, quæ est *sup. numer. 16. 20.* Ac etiam idem pactum nihil operabitur ex sententia D. Covarruv. & sectantium, si industria, & labor non æquivalent pecuniæ contributæ, cum nulli periculo subdatur qui industriam confert, sicut nec de capitali quicquam capere potest. Solum igitur proderit præfata conventio, cum industria, & pecunia coæquantur, quo casu periculum, & damnum pro proportionem ad conferentem industriam spectat: quæ omnia D. Præses edocuit *sup. num. 2.* Sed hoc casu, ut conventio iniqua non sit, opus erit, quod industriæ æstimatio excedat valorem pecuniæ: sic talis excessus compensabitur pacto favorabili relevante industriam à damno; alioquin eveniret, ut inter æqualiter conferentes inæqualis fieret distributio, quod fraternitas socialis non patitur, ut adnotatur *sup. numer. 24. & 25.* Nec mirum est, imò plerumque contingit, ut pluris ad societatem habeatur industria, quam est pecuniæ capitale, *lege Si non fuerint 29. §. Ita coiri, ff. pro socio, ibi: Plerumque enim tanta est industria socii, ut plus societati conferat, quam pecunia.*

Ex parte verò conferentis pecuniam talis conventio, ne damnum sustineat, & de lucro capiat, iniqua censetur; nam salva sorte, lucrum saltem incertum stipulatur, quod est contra naturam societatis. Cæter. *variar. part. 3. cap. 7. numer. 51.* idèd communiter reprobat, ut prænotatur *sup. num. 22.* nisi adhibitis conditionibus, de quibus mox cum D. Covarruv. dicendum. Licet autem pacta inæqualitatis non vitent societatis contractum, qui expulsi illis, boni viri arbitrio ad æqualitatem reducitur, Osuald. *d. cap. 5. ad fin.* aliud tamen respondendum videtur de hujusmodi societate, ac similibus, quæ usuræ suspicionem præferunt, ex præcitate Sixti V. decreto, ejusmodi contractus expressè prohibente.

Ibi: Fateor equidem, hunc sensum.

Casus, ni fallor, qui deciditur *in d. l. Si non fuerint, §. Ita coiri,* talis est. Duo parem pecuniæ quantitatem ad societatem exhibuerunt, sed unus solus negotiationis pondus assumpsit eo pacto, ut damnum, si contingeret, non sustinens, lucri portionem pro virili caperet, unde nulla inter socios resultat inæqualitas; quia cum socius negotiaturus in industria plus conferat, plus commodi percipere æquum est, atque ita absque periculo capitalis lucrum sperat, illudque periculum alter socius sustinet, qui minus, scilicet solum pecuniam contribuit: sic pariformiter conferunt, si periculum damni, & opera socii sunt ejusdem æstimationis, alioquin quoad excessum oriretur inæqualitas, & hoc apertissime illa textus verba demonstrant: *Si tanti sit opera, quanti damnum est.* Nam si negotiator socius non conferret pecuniam, ut æqualitas servaretur, opus foret ut opera non solum damno, sed etiam pecuniæ ab altero exhibitæ æquivaleret: sed quia uterque pariter in pecunia contribuerat, duntaxat æstimatio industriæ, ac laboris cum periculo fortis

fortis, data æqualitate compensatur. Ne autem aliquid iniquitatis sub ea pactioe latere videretur, subjicit Consultus quantum interfit ad augmentum societatis industria, quantisque laboribus, ac periculis qui negotia exercent, se exponere soleant ob commune sociorum bonum, quapropter eos relevari à periculo capitalis, iniquum haberi non debet. Adde Narbon. *in l. 15. gloss. 2. num. 12. tit. 18. lib. 5. Recop.*

Ad Num. 4.

36 Fas est tradere negotiatori pecuniam in societatem, itaut illæsa semper conferenti forte certam quantitatem in singulos annos ex negotiatione dominus pecuniæ percipiat, nulli subjectus periculo. Hæc ut licite fiant triplex sub uno contractus celebratur, societatis, æstimationis capitalis; & æstimationis lucri. V. g. dedit Titius mille commercium facienti, qui centum quinquaginta quotannis lucrari posset præter suæ industriæ, & laboris stipendium: deinde convenit, ut negotiator alringeretur ad centum præcisè solvenda annuatim, sive plus, sive minus lucraretur, domino pecuniæ fortis periculum sustinente: tandem mercator promittit, se capitale, dirempta societate, reddidurum, ejus periculum in se transferens, modò quinquaginta duntaxat singulis annis pendere teneatur. Hi contractus, qui inter diversas personas sunt proculdubio permixti, cum uno eodemque negotiatore absque fenoris labe poterunt celebrari, si æstimationis pretium justum constituitur, nec fraus usuraria misceatur.

Hanc contrahendi formam licitam profitentur Card. Lugo *de just. & jur. disp. 30. sect. 4. num. 4.* Molin. *sup. tract. 2. disp. 477. Leff. lib. 2. cap. 25. dub. 3.* Trullench. *in Decalog. lib. 7. cap. 24. dub. 2.* Bonac. *de contract. disp. 3. quest. 6. punct. 3. num. 8.* Azor. *Instit. moral. lib. 9. cap. 3. q. 7. Dian. part. 1. tract. 8. de contract. resol. 30. Leotard. de usur. quest. 31. à num. 12.* Gait. *de credit. cap. 2. tit. 7. q. 5. n. 1929. & 1933. cum seqq.* Scaccia *de commerc. §. 3. gloss. 3. ex numer. 35.* Marescot. *variar. lib. 2. cap. 133. num. 21.* Narbon. *in l. 5. gloss. 2. ex numer. 7. tit. 18. lib. 5. Recopil. Mozz. de contract. tit. de societ. rubr. de natur. societ. num. 11.* Morla *Empor. Jur. tit. 8. q. 25. num. 30.* Pichard. *in §. De illa, n. 21.* *Instit. de societ. Carleval. de judic. tit. 3. disp. 7. num. 17.* ubi alii. Quam adeo communem sententiam refutant aliqui, quos refert Leotard. *n. 12.* præsertim Parlador. *quotid. lib. 2. cap. 2. num. 10.* Felician. *de societ. cap. 19. ex numer. 24.* objicientes Bullam Sixti V. de qua *supra.*

38 Ut autem hoc negotiationis genus licite exercetur, opus non est quod triplex contractus expressus celebratur, sufficiensque pecuniam bona fide mercatori numerari, ut actus eo modo, quo legitime fieri possit, perficiatur, & ita ferè semper in praxi contingit, cum timoratæ conscientia viri peritos consulunt, an liceat pecuniam sic utiliter collocare? Quibus duntaxat responderetur, licere; modus tamen contrahendi non aperitur. Tutius erit, ne generetur scandalum, tres illos contractus explicitè inire. Trullench. *num. 2.* Leotard. *n. 20.* Carleval. *num. 21.* Leff. *num. 31.* Narbon. *num. 48.* Dian. *resol. 31. & alii.*

39 Sunt nonnulla omnino observanda, ut talis contractus absque labe usurarum celebratur, de quibus Gait. *ex numer. 1934.* Leotard. *num. 16.* & cæteri ex præcitate. Ubi autem requisita ad justifi-

ficationem concurrunt, hujusmodi societatis, & æstimationis contractus expedit frequentari, tum ad communem commercii utilitatem, tum ad animarum securitatem, ut probat Leff. *n. 33.*

40 Illud omittendum non est, quod inæqualitas ex pacti in societate contingens, debet reformari arbitrio boni viri, etiam si contrahens profiteatur se donare socio excessum quemadmodum in venditione non impeditur læsus agere, tametsi asseveret se donare quod infra, vel ultra justum pretium convenit. Ita Ursill. *ad Afflic. decis. 58. num. 5.*

Ad Num. 5.

Nauticum fœnus est usura trajectitiæ pecuniæ, quæ ad ultramarinam regionem deferebatur, creditore periculum navigationis sustinente, *l. 1. de naut. fœn. Cujac. ad eum tit. in Cod. Uvesembec. in paratit. ibi.* Illud Romanis, Græcis, variisque gentibus in usu fuisse constat, ut ex Budæo *lib. 1. de Assè,* & aliis observat Leotard. *de usur. q. 23. num. 1.* Jure Civili etiam aliæ usuræ coarctarentur ad modum legibus præscriptum, de nauticis liberè stipulari licebat, quæ etiam si excederent sortis quantitatem, exigebantur. Utrumque autem fuit à Justiniano temperatum, qui constituit & quod usura maritima ad centesimam restringeretur, & ne ultra duplum posset extorqueri, *l. Eos 26. §. In trajectitiis, C. de usur. novell. 110. de usur. nautic. novel. 138. ne usur. exced. dupl. Cujac. ad tit. C. de naut. fœn. Petr. Gregor. syntagn. lib. 22. cap. 3. num. 44.* Unde nauticæ usura centesima vulgò nuncupatur. *Gloss. in l. 1. C. de naut. fœn. Molin. sup. disput. 304. num. 16.* Uvesembec. *ubi proximè,* Leff. *de just. & jur. lib. 2. cap. 20. dub. 4. num. 33.* Leotard. *ubi nuper,* Petr. Greg. qui & alia de hoc fœnore tradit *n. 46.*

De interpretatione capitis *Naviganti, de usur. 42* varia ediderunt plurimi, ut Molin. *disp. 318. n. 6.* Leff. *sup. dub. 13. num. 116.* Leotard. *d. q. 23. à princ. Morla Emp. Jur. tit. 8. q. 25. n. 22.* Fachin. *controvers. lib. 2. cap. 48.* Narbona *in l. 15. gloss. 2. à num. 16. tit. 18. lib. 5. Recop. Roderic. de ann. redditib. lib. 3. quest. 5. num. 52. cum seqq.* Scaccia *de commerc. §. 1. q. 7. ampliatur. 8. num. 52.* Hermos. *in l. 10. gloss. 4. ex numer. 260. tit. 1. p. 5.* Barbosa *collect. d. cap. Naviganti, num. 2.* apud quem, ac Leotard. plures alii. Non desunt qui putent, literam textus diminutam, addentes negativam, atque ita Pontificem nauticum fœnus approbasse, quod communiter refutatur. Vide Barbol. *sup. Narbon. n. 17. & alios.*

Verf. Primum quidem.

Hic intellectus à cunctis generaliter rejicitur præcitate.

Verf. Secundò text. in d. cap.

Inter cæteras interpretationes hæc verior, ac communior habetur, quod scilicet *in d. cap. Naviganti,* prohibetur ne quis mutuo pecuniam præstet ea conditione, ut ipse pro certo pretio pecuniæ creditæ periculum maritimum sustineat, aliàs minimè mutuaturus. Non tamen interdicitur, quod mutuarius ultrò cum ipso creditore æstimationis contractum celebret, assumentem illo

pro pretio iusto periculum pecuniæ, vel mercium quas credit. Ita cum D. Covar. Molin. n. 2. & 4. Less. Fachin. Morl. ubi proximè, Bonacin. de contract. disp. 3. q. 3. punct. 5. num. 2. Hermof. num. 262. Petr. Navar. de restitut. lib. 3. cap. 2. num. 343. Sarmient. selectar. lib. 7. cap. 10. n. 10. Roderic. num. 62. Narbon. num. 22. qui plurimos referunt, Scaccia de comm. §. 1. q. 7. p. 2. ampl. 8. num. 43.

44 Hæc licet in se vera sint, mens Gregorii IX. ea fuisse videtur ad extirpandas feneratorum fraudes, ut in foro externo talis contractus usurarius præsumatur, nisi aliud appareat. Consule Molin. Barbof. Hermof. ubi proximè, Strac. de affectuat. in præfat. num. 32. Roder. num. 60. Scacc. num. 502. Leotard. n. 19.

45 Non tamen usurarius censetur, qui cum pecuniam ad commercium haberet paratam, eam mutuo dedit, adigens mutuatarium, ut cum ipso contractum affectionationis inerat, aliter non mutuaturus; nam ratione lucris cessantis poterit pacisci de certa quantitate pro periculo, quod in se suscipit pecuniæ trajectitiæ, vel mercium quas credit modò non superet quod verosimiliter lucraretur ex negotiatione alia: quod usu receptum Hispali, Gadibus, aliisque in Bæticæ portibus, ubi commercium Indicum frequentatur: nec hoc nauticum fœnus, quod loco interesse veri subrogatur Gregoriana afficit constitutio. Molin. d. disp. 318. n. 3.

Verf. Tertio tamen Hadrianus.

46 Hadriani intellectus hic ab omnibus communiter reprobatur, ut videre licet apud nuper laudatos num. 42. & notat Leotard. num. 13. Ad illa quæ pro ejus sententia expenduntur, vide sup. cap. 1. num. 18. 20. Leotard. de usur. quest. 16. & concessio quod non committatur usura ex pacto, quo debitor nullum sentit incommodum, huic controversiæ adaptari non possit, quia fortè magis expediret mutuatarium sustinere periculum, quam pretium pro illo transferendo solvere creditori; & tunc aliquid probaret Hadrianus, cum debitor cum tertio affectionationem esse contracturus. Sed nec hoc casu admittitur Hadriani intellectus per D. Covar. & alios, qui admittunt mutuatarium libertas contrahendi quocum sibi placuerit, quod ad usuram sufficit, ut fert communis.

Verf. Quantum verò ad restitutionem.

47 Creditor qui debitorem compulsi ratione mutui, ut pretium periculi, quod suscipit, constitueret, ante impletum contractum obligationem tenetur remittere. Morla sup. num. 22. Sed num quod jam perceperit, reddere compellatur, arduæ quaestio est. Negant cum D. Covar. communiter Theologi, ut Molin. num. 5. Bonacin. d. punct. 5. num. 3. Salas cum aliis de usur. disp. 23. num. 4. Ratio potissima est, nam etsi perperam egerit, iuste tamen percepit pretium periculi, cui se exposuit, argumento legis 4. §. Sed & quod meretrici, de condit. ob turp. caus. Quod declaratur, nisi pretium excedat periculum aestimationem, ac de illo est detrahendum quod bono viro videatur pro coactione ad contrahendum cum creditore, quod est pretio aestimabile.

48 Rursus alii sentiunt, creditorem nihil retinere

posse de pretio periculi, quod acceperit. Strac. sup. num. 30. & 33. Morl. ubi proximè, Lancelot. de Canon. Instit. tit. de usur. §. ult. Leotard. late probans d. q. 23. à num. 15. ubi eo nititur fundamentum, quod cum sit contractus usurarius, nihil ex eo lucrari feneratori permittitur, qui sibi imputare debet cur periculum jure prohibente suscepit ultrò, & avare.

Tertia est sententia, quæ sic distinguit: Aut debitor erat cum aliquo affectionationis contractum celebraturus de pecunia, quam mutuo accepit, vel non, quia suo periculo eam vehendam apud se constituerat. Priore casu non oneratur creditor restituendi obligatione: posteriore tenetur restituere quicquid pro periculo pretio cepit. Ita Ludovic. Lop. de contract. lib. 2. cap. 16. verf. Hanc autem sententiam.

Quæ sanè distinctio potest merito amplecti, ut præcedentes invicem pugnantes conciliantur opinioniones; nam prima D. Covar. & sequacium procedit cum mutuatarium aliàs erat soluturus periculum, quod in alienum transferre decreverat; unde nullum patitur ex coactione creditoris detrimentum, nisi privationem libertatis ad contrahendam affectionationem cum quolibet: & hoc, quod est aestimationem dignum, tenebitur creditor refarcire boni viri arbitrio, quod D. Covar. & alii concedunt omnes.

Secunda Leotardi, & cæterorum obtinebit quoties mutuatarium periculum sustinere volens, cogitur per mutuantem illud transferre, pretio constituto; quia nisi interveniret usurarii coactio, debitor quod pretii nomine exsolvit, lucraretur, cum pecunia affectuata salva in portum destinatum (ut supponitur) pervenisset; unde creditor hoc lucrum, quod sibi extorsit feneratoria pactione, restituere mutuatarium compellatur: nec habenda est ratio periculi quod ipse perperam suscepit, ut prædiximus n. 48.

Præfatæ distinctioni non obest, imò favet quod pro opinione D. Covar. adducitur, ac refert Leotard. num. 10. de illo qui mutui causa astringit mutuatarium, ut triticum suum ad ejus molendinum mittat molendam; nam etsi usuram committere censetur, justam pro molitione acceptam mercedem non restituit: quod ita verum habet, quia eandem alibi erat soluturus; alioquin si non esset triticum moliturus, aut gratis molere posset mutuatarium, usurarius etiam mercedem molitionis reddere teneretur, quia ex feneratoria conventionem hoc damnum intulit debitori, quod refarcire debet, etsi nihil usurpaverit, inspecto locationis contractu: quod pariter in nostro casu affectionationis contingit. Vide Pat. Molin. disp. 309. n. 9. & 15.

Verf. Secundo constat.

Nauticum fœnus jure Pontificio non sublaturum docet noster Præses, at non pauci dissentiant, ut Molin. d. disp. 318. num. 6. in fin. Zerol. prax. Episcop. part. 1. verb. Contractus, verf. Urget quis, Strac. sup. nam. 27. Scacc. d. ampliat. 8. num. 52. & alii plures, quos congerit, ac sequitur Leotard. d. q. 23. n. 3. Sed pro conciliatione dicendum, fœnus extirpatum, quatenus Jure civili permittebatur tam pro usu pecuniæ, quam pro periculo maris centesimam usuram exigere; non quoad justum affectionationis contractum, ex quo licet periculi pretium capere pro pecunia, aut mercibus, quæ ultra mare transferuntur. Molin. ubi proximè,

proximè, Roderic. sup. lib. 3. q. 5. num. 63. Navar. Manual. cap. 17. num. 285.

Verf. Tertio deducitur.

54 Ut pretium periculi iuste percipiatur, opus non est ut recipiens operam exhibeat pro securitate pecuniæ vel mercium quæ ultra mare deferuntur; sed sufficit obligatio ad solvendam earum aestimationem si perierint, ut constat ex Strac. tract. de affectuat. Cur. Philip. part. 2. lib. 3. cap. 14.

Ad Num. 6.

55 Hac in quaestione quadruplex reperitur opinio. Plerique asserunt, fas esse quod fidejussionis merces percipiatur. Navar. Manual. cap. 17. num. 285. Gait. de credit. cap. 4. num. 1138. Cenc. de censib. decis. 141. num. 1. Cancer. variar. part. 2. cap. 5. num. 118. Gregor. Lop. in l. 1. gloss. 4. tit. 12. p. 5. Carleval. de judic. disput. 8. sect. 3. numer. 25. Felician. de censibus lib. 2. cap. 5. numer. 20. Mantica de tacitis convent. lib. 16. tit. 8. numer. 2. Strac. de affectuat. in præfat. numer. 45. Mathienz. in l. 1. gloss. 8. numer. 63. tit. 11. libro 5. Recop. Menes. in l. 2. numer. 27. C. de rescind. vendit. & plures, quos hi referunt, ipsisque suffragatur lex tertia ibi: *La quinta razon es, si la muger recibiese precio por la fiaduria, &c. titulo 12. p. 5. l. Antiqua 23. Cad. Vellejan.*

56 Ex contrario non pauci sentiunt, non licere fidejussori ex officio, quod ab amicitia, & gratia procedit, lucrum quaerere. Hering. de fidejuss. cap. 26. ex numero 119. Rodericus de annal. redditib. lib. 2. quest. 12. num. 8. Ofuald. lib. 15. cap. 48. Caldas in l. si curatorem, verbo Sua facilitate, num. 96. Cod. de integ. restit. præter laudatos per Leotard. de usur. q. 23. n. 30.

57 Quidam cum D. Covar. distinxerunt, ut imminente periculo ex fidejussione, permittatur pretium accipere; aliàs non liceat. Caroc. de locato, part. 2. quest. 7. tit. de fidejussore, num. 3. & 5. Morl. Empor. Jur. tit. 8. quest. 25. num. 33. Bæza de inop. debit. cap. 5. ex num. 25. Leotard. cum aliis sup. num. 32. & 34. qui num. 38. probat, semper in dubio fidejussionem periculosam præsumi ob varios, subitofque fortunæ eventus. Cenc. de censib. decis. 141. num. 4.

58 Theologi denique communiter proximam distinctionem expressim impugnantes, docent remoto omni periculo, actum ipsum, quem exercet fidejussor, pro alio se obligans, esse pretio aestimabilem, quod licet exigitur. Molin. de just. & jur. tract. 2. disp. 319. Less. in simili tract. lib. 2. cap. 20. dub. 13. num. 111. Trullench. in Decalog. lib. 7. cap. 26. dub. 2. num. 5. Bonacin. de contract. disp. 3. q. 3. punct. 1. n. 111.

59 Quæ opinio (quam etiam tenent Cenc. de censib. q. 52. num. 7. Mantic. sup. lib. 6. tit. 6. n. 6. Rota divers. decis. 679. num. 2. part. 1.) omnino amplexanda uti verior; nam cum actus se obligandi onerosus censetur, quem nullus pro alio exercere tenetur, cur non licebit pro fidejussione pretium exigere, quod vetitum non reperitur, sicut in mutuo, maxime quando semper quale periculum saltem remotè inest. Nec refert, quod fidejussor ab amicitia originem trahit, & ideo gratuita esse debeat, ut ait Leotard. ubi proximè, quia & depositum ab amicitia procedit, §. Præterea, Instit. quib. mod. re contrar. oblig. & gratuitum sui naturæ censetur: atamen deposti-

tatio non est vetitum pro custodia mercedem percipere, l. 1. §. Si quis servum, ff. deposit. cap. Bona fides, eod. tit. similiter licet feudum, quod à liberalitate, ac benevolentia provenit, suâ naturâ sit gratuitum, domino non prohibetur aliquando pretium capere, ut prænotatur sup. cap. 1. num. 92. Licebit ergo ex fidejussione lucrum quaerere, sed modicum valde, ubi nullum periculum imminet. Molin. n. 2. & alii Theologi.

Ubi merces intervenit, mandatum quod ex fidejussione gratuita contrahitur, transit in aliam speciem contractus, scilicet innominati, vel illi similis, juxta formam conventionis. Caroc. n. 10. quoniam non alienum, sed proprium negotium egit. Bæza num. 24. ex quo infert, quod poterat addici pro debito creditori, à quo liberalis fidejussor eximebatur. Hinc etiam descendit, ut excussionis auxilium, quod fidejussoribus competit, illi qui pro pretio intercessit, denegetur. Barbof. collect. cap. 2. n. 10. de pignori.

60 Caveadum tamen est, tum ne excogitatis fraudibus sub prætextu fidejussionis feneratoria pravitas simuletur, ut admonet Molin. n. 3. Navar. d. cap. 17. n. 285. tum ne iniquitas in excessu mercedis versetur, quæ facile exerceri poterit in eos, qui ut sibi creditâ pecuniâ subveniant fidejussoribus egent, in quo si læsio intervenerit, dabitur locus remedio legis 2. C. de rescind. vendit. sicut ex aliis adnotavi sup. lib. 2. cap. 3. n. 3.

Ad Num. 7.

De pacto legis commissoriæ acturo expedit observare, nullam extitisse legem publica auctoritate conditam, que ita vocaretur, sed conventio ipsa, cum contrahentes se obligant, lex dicitur in præfenti, & ita frequenter usurpatur, l. Contractus 24. ibi: *Legem enim contractus dedit. de reg. jur. l. Veteribus 40. de pact. ibi: In quorum fuit potestate legem apertius conscribere.* Ubi Gloss. verbo Legem, Cujac. in l. fin. de contr. empt. Quæ lex, seu pactio tam in venditionibus, quam in pignoris constitutione adhiberi solet, eamque Constantinus penitus extirpavit, sed Justinianus ipsam quoad contractum emptionis usui restituit, l. fin. C. de pact. pignori. Cujac. ubi sup. Leotard. de usur. q. 69. n. 17. & 31.

Pactum formale legis commissoriæ (de quo nobis sermo erit) ita concipiebatur, ut si pecunia debita non solveretur die præfinita, pignus cederet jure domini creditori. Quæ conventio ut iniqua, & captiosa miseris debitoribus, Jure Pontificio, ac nostro Regio damnatur. Molin. de just. & jur. tract. 2. disput. 324. num. 2. Tusch. lit. P. concl. 15. num. 15. & 16. Leotard. ubi proximè, Cujac. in cap. Significante, de pignori. Mantic. de tacit. convent. lib. 11. tit. 10. n. 19. Gait. de credit. cap. 4. num. 1102. Merlin. de pignori. lib. 4. q. 123. num. 6. Morl. Empor. Jur. tit. 9. quest. 14. num. 7. Trentacinq. variar. lib. 3. tit. de pignori. resol. ult. num. 1. & quamplures alii apud Barbof. collect. cap. Significante, c. 2. de pignori. atque Hermof. in l. 41. gloss. 2. n. 6. tit. 5. p. 5.

Idem pactum rejicitur à feudo, nec valet si convenerit, ut pecuniâ in tempore statuto non reddita, res obligata maneat ut feudalis penes creditorem, cap. 29. de feud. dat. leg. commiss. ubi Cujac. Merlin. sup. num. 30. Surd. decis. 248. n. 14. Mantic. n. 9. Ursill. ad Afflic. decis. 368. num. 1.